

UDK:(067.7)(1-87)(051):338.101.541:52-86:(1-67)(437.1)+(437.6)+(438)+(439):368:316.42
+339.9+323.23

Mr Miloš M. Petrović¹

PRIKAZ INOSTRANOG ČLANKA

MAKROEKONOMSKO OKRUŽENJE I RAZVOJ DELATNOSTI OSIGURANJA NA PRIMERU ZEMALJA VIŠEGRADSKJE GRUPE

Počev od pada Gvozdene zavese, zemlje Višegradske grupe ili zemlje „Višegradske četvorke (V4)“ – Češka, Slovačka, Poljska i Mađarska – prošle su kroz sveobuhvatne ekonomske, društvene i političke promene. Proces preobražaja započeo 1990. godine, koji se sastojao u prelasku s komandne ekonomije na tržišnu privredu, potvrđen je ali i nastavljen ulaskom tih država u Evropsku uniju 2004. godine, da bi 2008. počeli da se osećaju i efekti svetske finansijske krize. Usledila je kriza evra uz otežano širenje evrozone, kojoj se od zemalja V4 priključila samo Slovačka, i to na početku krize, 2009. godine.

Ipak, uprkos pojedinim periodima, generalno posmatrano, ekonomske promene u navedenim zemljama znatno su uticale na širok opseg finansijskih delatnosti, što uključuje i domen osiguranja. Ekonomski razvoj V4 pokazao je izvesne nestandardne tendencije koje su se odrazile na delatnost osiguranja u svakoj od ovih država. Vlade Češke, Mađarske, Poljske i Slovačke nastojale su da u okolnostima svetske finansijske krize nađu odgovore na visoke stope inflacije i uložile su znatne napore kako bi se održale u okviru zahtevnih smernica Kopenhaških i Mاستrihtskih kriterijuma. Glavni ekonomski izazov u tom smislu predstavljala je nepredvidljivost i varijabilnost osnovnih makroekonomskih parametara.

Istraživanje Brokešove i Bračalkove pokazalo je da je delatnost osiguranja osnovni element održivog ekonomskog rasta u svim razvijenim zemljama, ali i da je u privredama koje prolaze kroz tranziciju, zbog posebnog istorijsko-političkog

¹ Autor prikaza je doktorand na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu
I-mejl: petrovic1milos@gmail.com
Rad je primljen: 31. 8. 2017.
Rad je prihvaćen: 1. 9. 2017.

nasleđa, osiguranje u osobenoj poziciji. Primer Višegradske grupe pokazuje da makroekonomsko okruženje ima snažan uticaj na razvoj osiguranja, a rezultati govore da je razvoj neživotnih osiguranja više podložan uticajima makroekonomske sredine. Zemlje V4 imaju slične pokazatelje u pogledu razvoja osiguravajuće delatnosti: paternalističke tendencije sistema u tim državama, s jedne strane, uz rast premija, razvoj životnog osiguranja, ulazak novih osiguravača na tržište, rast svesti o potrebi za osiguranjem i poboljšanje makroekonomske situacije, s druge strane. Ipak, još uvek nije dostignut zadovoljavajući stepen konvergencije u pogledu generalne zastupljenosti osiguranja u odnosu na 15 „starijih“ članica Evropske unije. Takođe, istraživanje je pokazalo i da je u pojedinim periodima krize u razvoju zemalja V4 u posmatranom periodu od 1990. naovamo rast nezaposlenosti nepovoljno uticao na domen životnih osiguranja, koji se percipirao više kao stvar pojedinačnog izbora, za razliku od neživotnih osiguranja.

Ipak, između navedenih zemalja postoje i izvesne razlike. Primera radi, ukoliko se kao kriterijum uzme zastupljenost osiguranja, redosled je sledeći: Češka, Poljska, Slovačka, Mađarska. Razvoj osiguranja u tim zemljama vezan je za napore ka uspostavljanju funkcionalnih privreda u skladu sa četiri glavne tačke ekonomskog razvoja: stopom inflacije, ekonomskim rastom, održivošću platnog bilansa i (što nižom) stopom nezaposlenosti. U tom smislu, postoji znatan prostor za osiguravače koji imaju mogućnost da zagovaranjem usmeravaju razvoj nacionalnih ekonomskih politika. Takođe, važno je i da vlade budu svesne da takvi stavovi postoje. Vladini koraci radi unapređenja ekonomskog razvoja zemlje imaju dvosmeran odnos s delatnošću osiguranja.

Adekvatna državna ekonomska politika koja, pored ostalog, podržava i rast delatnosti osiguranja može imati višestruko pozitivan efekat na ekonomski razvoj, a to je naročito važno u slučaju tzv. tranzicionih privreda, kojima pripada i Srbija. U tim zemljama postoji znatno zaostajanje u domenu osiguranja u odnosu na razvijene zemlje, a izazov se ogleda u tome da treba smisliti mere pomoću kojih će se ubrzati razvoj kako bi se postepeno hvatao korak s razvijenim privredama (i tako smanjio dugo izražen jaz). U tom smislu, zemlje V4 su dobar primer kako uporne mere na srednjoročnom i dugoročnom nivou daju primetne rezultate u pogledu smanjenja zaostajanja za zapadnim delom Evropske unije; primera radi, nezaposlenost u Poljskoj i Slovačkoj između 1998. i 2007. iznosila je 18–20 procenata, da bi 2017. godine pala na 4,8 procenata u Poljskoj i na 7,3 procenta u Slovačkoj. Inflacija je u svim zemljama V4 u višegodišnjem proseku na nivou razvijenih zemalja Evropske unije. U kontekstu delatnosti osiguranja, u tim zemljama transformativni procesi u skladu s pravilima Evropske unije postepeno su doveli do znatnih promena u strukturi osiguravajućih rizika i portfelja, u iznosu premije, kao i u metodama prodaje usluga osiguravateljima.

Izvori

- Brokesova, Vachalova, 2016, Macroeconomic environment and insurance industry development: The case of Visegrad group countries, *Central European Review of Economic Issues*, str. 63-72
- Eurostat, 2017 [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_July_2017_\(%25\)_F2.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Unemployment_rates,_seasonally_adjusted,_July_2017_(%25)_F2.png)